

KIRGIZ VE TÜRKİYE TÜRKÇELERİNDE

FİİL KIPLERİ

E. K. KUBATOV

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi,
Modern Diller Yüksekokulu

Kipler fiillerde bildirilen iş ve hareketin gerçekleşmesine olan ilgisini ve söyleyen kişinin söylenen düşünceyle olan ilgisini: onu istediğini, dilediğini, emrettiğini vb. bildirir. Türk dillerinde kipler dörtten on iki türe kadar bölünür. Akraba Türk dillerinde kiplerin bölünüşünün tek tür olmayışının sebebi; kiplerin vereceği farklı anlamların sınırlandırılmasında ve ayırtmalarındaki zorluklar ve fiil kiplerinin verilme şekillerinin çeşitliliği ile anlatılır.

Çağdaş Kırgız ve Türkiye Türkçelerinde fiil kipleri aşağıda olduğu gibi bölünür:

Kırgız Türkçesinde: a) Bayandagıç İngay (Bildirme kipi), b) Buyruk İngay (Emir kipi), c) Şartuu İngay (Şart kipi), d) Kaaloo-Tilek İngay (İstek – Dilek kipi), e) Maksat İngay (Gaye, Maksat kipi).

Türkiye Türkçesinde : A) Bildirme kipleri (Bayandagıç İngay), B) İstek (Dilek) kipleri (Kaaloo-Tilek İngay): 1) Emir kipi (Buyruk İngay); 2) İstek (Dilek) kipi (Kaaloo-Tilek İngay); 3) Dilek – Şart kipi (Tilek – Şart İngay); 4) Gereklilik kipi (Kerek, Zarıldık İngay).

Bu makalede, Kırgız ve Türkiye Türkçelerindeki bildirme kipleri (komperativ - salıştırmalı metolla) incelenecektir.

Bayandagıç İngay – Bildirme Kipleri: İş ve hareketin önceden yapıldığını, şimdi devam etmekte olduğunu ve gelecekte süreceğini de bildirir. Bildirme kipinin kendine ait belirli gramer şekilleri yoktur. Kişi ve zaman çekimleri ile ilişkili olarak, çekimlenen zaman şekilleri aracılığıyla verilir. **Kırgız Türkçesinde zaman şekilleri:** Ötkön çak (Geçmiş zaman), Keler çak (Gelecek zaman), Uçur çak (Şimdiki zaman) olmak üzere üçe bölünür. **Çağdaş Türkiye Türkçesi gramerlerinde zamanlar aşağıda görüldüğü gibi bölünür:** Geçmiş zaman (Ötkön çak), Gelecek zaman (Keler çak), Şimdiki zaman (Uçur çak), Geniş zaman (Keler – Uçur çak).

I. Ötkön çak – Geçmiş Zaman: İş ve hareketin söylenilen (belirtilen) zamandan önce başlayıp bittiğini bildirir. Kırgız Türkçesinde geçmiş zamanın dört

türü vardır: **a) Aykın ötkön çak** (Belirli geçmiş zaman), **b) Calpı ötkön çak** (Çok önceden geçmiş zaman), **c) Kapıskı ötkön çak** (Belirsiz geçmiş zaman), **d) Adat ötkön çak** (Âdet – İtiyat geçmiş zaman).

Türkiye Türkçesinde ise iki türü vardır:

a) Belirli (görülen) geçmiş zaman [Aykın ötkön çak],

b) Belirsiz (duyulan) geçmiş zaman [Kapıskı ötkön çak] .

1) Aykın ötkön çak – Belirli (görülen) geçmiş zaman: İş ve hareketin söylenilen (belirtilen) zamandan önce, kesin olarak başlayıp bittiğini gösterir. Zaman ekleri karşılaştırılan iki şivede de benzemektir. Kırgız Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde **(-dı)** (fonetik varyantlarıyla) kişi ekleri kısaltılmış şekilleriyle çekilir:

Kırgız Türkçesi   *Türkiye Türkçesi*   *Kırgız Türkçesi*   *Türkiye Türkçesi*

<i>Cekelik – Teklik</i>		<i>Köptük – Çokluk</i>	
<i>I caz-dı-m</i>	<i>yaz-dı-m</i>	<i>I caz-dı-k</i>	<i>yaz-dı-k</i>
<i>II caz-dı-ñ</i>	<i>yaz-dı-n</i>	<i>II caz-dı-ñar</i>	<i>yaz-dı-nız</i>
<i>caz-dı-ñız</i>	<i>(yaz-dı-nız)</i>	<i>caz-dı- ñızdar</i>	<i>(yaz-dı-nız)</i>
<i>III caz-dı</i>	<i>yaz-dı</i>	<i>III caz-ış-tı</i>	<i>yaz-dı-lar</i>

Aykın ötkön çak’ın çekimde de görüldüğü gibi Kırgız Türkçesinde kullanılan II. kişilerin teklik ve çokluk şekillerindeki saygı formları, Türkiye Türkçesinde başkalaşır, onun için “cazdıñız”, “cazdıñar”, “cazdıñızdar” şekilleri Türkiye Türkçesinde “yazdınız” şekliyle verilir. Türkiye Türkçesinde “yazdınız” şekli hem ikinci çokluk kişi için, hem de saygı forması için kullanılır, Türkiye Türkçesinde II. Tekil kişi eki (-n, -ın,-in, -un, -ün) şeklindedir. Bu şekil, söyleyen kişiden yaşça küçük olanlar için kullanılır. Yaşça büyük olanlar ve sosyal durumca üstün olanlar için, aslında II. Çokluk kişi eki olan – nız, - nız, - nuz, - nüz/ - sınız, - siniz, - sunuz, - sünüz ekleri kullanılır. Kırgız Türkçesinde, söyleyen kişiden yaşça küçük olanlar için **(-sı)ñar** II. Çokluk kişi eki, yaşça büyük olanlar için **(-ñızdar, -sızdar)** II. Çokluk kişi ekleri kullanılır.

2) Calpı ötkön çak (Çok önceden geçmiş zaman): İş ve hareketin söylenilen (belirtilen) zamandan çok önce başlayıp bittiğini, söyleyen kişinin iş ve hareketin oluşundan şüphesi olmadığını bildirir. Kırgız Türkçesinde **(-gan)** eki vasıtasıyla yapılır. Calpı ötkön çak’ın anlamı Türkiye Türkçesinde genellikle **(-dı)** ekiyle verilir, bazen **(-mış)** eki de kullanılır: *1935 Yılında Denizli’nin Çal ilçesine bağlı Boğaziçi kasabasında doğdu (doğmuş) – 1935-cılı Denizli Çal rayonuna karıştuu Bogaziçi şaarçasında tuulgan.*

Calpı ötkön çak'ın (-gan) eki Kırgız Türkçesinin yanı sıra; Kıpçak, Karluk – Uygur, Sibirya ve Altaylardaki Türk topluluklarının dillerinde de kullanılır: Altay, Başkırt, Kazak, Kara Kalpak, Kırım Tatarları, Kumuk, Tuva, Uygur Türkçelerinde “bargan” – gitti (gitmiş); Özbek “borgan”, Şor “pargan”. Kırgız Türkçesinde tam formasıyla, Türkiye Türkçesinde kısaltılmış formasındaki kişi ekleriyle çekilir:

Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi   **Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi**

<i>Cekelik – Teklik</i>		<i>Köptük – Çokluk</i>	
<i>I kör-gön-mün</i>	<i>gör-dü-m</i>	<i>I kör-gön-büz</i>	<i>gör-dü-k</i>
<i>II kör-gön-süñ</i>	<i>gör-dü-n</i>	<i>II kör-gön-süñör</i>	<i>gör-dü-nüz</i>
<i>kör-gön-süz</i>	<i>gör-dü-nüz</i>	<i>kör-cön-süzdör</i>	<i>gör-dü-nüz</i>
<i>III kör-gön</i>	<i>gör-dü</i>	<i>III kör-üş-kön</i>	<i>gör-dü-ler</i>

Kırgız Türkçesinde üçüncü çokluk kişide (-ış, -iş, -uş, -üş) ekleri, Türkiye Türkçesinde –lar, -ler ekleri kullanılır.

3) Kapıskı ötkön çak – Belirsiz (duyulan) geçmiş zaman: Kırgız Türkçesinde (-ıptır) eki (fonetik varyantlarıyla) vasıtası ile yapılır. Türkiye Türkçesinde (-miş, -miş, -muş, -müş) ekleri vasıtası ile yapılır.

Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi   **Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi**

<i>Cekelik – Teklik</i>		<i>Köptük – Çokluk</i>	
<i>I kel-iptir-min gel-miş-im</i>	<i>I kel-iptir-biz</i>	<i>gel-miş-iz</i>	
<i>II kel-iptir-siñ gel-miş-sin</i>	<i>II kel-iptir-siñer</i>	<i>gel-miş-siniz</i>	
<i>kel-iptir-siz gel-miş-siniz</i>	<i>kel-iptir-sizder</i>	<i>gel-miş-siniz</i>	
<i>III kel-iptir gel-miş</i>	<i>III kel-iş-iptir</i>	<i>gel-miş-ler</i>	

Karşılaştırılan şivelerde (Kırgız ve Türkiye Türkçelerinde) kapıskı ötkön çak (Belirsiz geçmiş zaman) aşağıdaki durumlarda kullanılır:

a) Söyleyenin görmediği, onun tarafından bilinmeyen fakat sonra onu başka birinden duyup haberdar olunan olay ve hareketleri bildirmede: *Alımbek eki ay murun Isık-Kölgö ketiptir. – Alımbek iki ay önce Isık Göl'e gitmiş.*

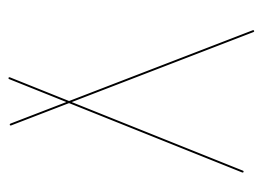
b) Söyleyenin unuttuğu bir olay ve hareketin sonradan hatırladığını bildirmede: *Sizge telefon çaluuunu unutturmun. – Size telefon etmeyi unutmuşum.*

c) Masal anlatımlarında da çok kullanılır: *Keloglandın ulgaygan enesi boluptur. - Keloglan'ın yaşlı bir annesi varmış.*

Türkiye Türkçesinde (-miş) eki alan fiiller, Kırgız Türkçesinde Calpı ötkön

çak'ın (-gan) ekinin ve "eken" yardımcı fiilinin (gan eken) şekli ile de verilir: *Ötkön zamanda bir padişah boluptur, al elin abdan ezgen eken. – Eskiden bir padişah varmış. O halkına çok zulmedermiş.*

4) **Adat ötkön çak (Adet – itiyat geçmiş zaman):** Kırgız Türkçesinde (-çu, -çü) eki vasıtası ile yapıpıp geçmiş bir zamanda âdet haline gelen, her zaman olan ve tekrar eden bir iş ve hareketi bildirir. Türkiye Türkçesinde bu form yoktur. Ancak onun anlamı morfolojik – sentakstik yol ile, bir başka değişle Türkiye Türkçesinde birleşik geçmiş zamanı meydana getiren eklerden hikaye eki (-yor + du, -r + dı) ve "her zaman" ("ar dayım") zarf, yardımcıyla verilebilir:

Men cazçumun.

a) Ben (her zaman) yazardım.

b) Ben (her zaman) yazıyordum.

Adat ötkön çak Kırgız Türkçesinde tam formadaki kişi ekleri ile çekilirken, Türkiye Türkçesinde kısaltılmış kişi ekleri kullanılır.

<i>Kırgız Türkçesi</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>	<i>Kırgız Türkçesi</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>
<i>Cekelik – Teklik</i>		<i>Köptük – Çokluk</i>	
<i>I kel-çü-mün</i>	<i>(her zaman) gel-ir-dim</i>	<i>I kel-çü-büz</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di-k</i>
<i>II kel-çü-süñ</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di-n</i>	<i>II kel-çü-süñör</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di-niz</i>
<i>kel-çü-süz</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di-niz</i>	<i>kel-çü-süzdör</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di-niz</i>
<i>III kel-çü</i>	<i>(her zaman) gel-ir-di</i>	<i>III kel-iş-çü</i>	<i>(her zaman) gel-ir-ler-di</i>

II. **Uçur çak – Şimdiki zaman:** Kırgız ve Türkiye Türkçesinde iş ve hareketin söylenilen (belirtilen) zamanda yapıldığını bildirir. Kırgız Türkçesinde ikiye ayrılır: **a) Cönököy uçur çak (Basit şimdiki zaman); b) Tataal uçur çak - Birleşik şimdiki zaman.**

Türkiye Türkçesinde şimdiki zamanın bir tek şekli vardır, (-yor) eki yardımcıyla yapılır: oku – yor – okup catat, gel – (i)– yor – keke catat. Parantez içine alınan (- i -) sesi, Türkiye Türkçesinde kullanılan (-i, -i, -u, -ü) yardımcı seslerinden olup, (-yor) şimdiki zaman ekinin bir parçası değildir. Bu ses, sonu ünsüzle biten fiil

köklerinden sonra getirilir. Örnekler: bak-ı-yor (karap catat), gel-i-yor (kele catat), otur-u-yor (oturat), gör-ü-yor (körüp catat).

Fonetik bakımdan değişmeyen (-yor) eki akraba dillerden yalnız Türkiye Türkçesinde vardır. Türkmen Türkçesinde (-yar, -yer) forması kullanılır: alıyorum – alıyorum (alıp catam). (-yor) eki “yürümek” (cürüü) fiilinin “yor – ı – r” (cüröt) geniş zaman şekline doğmuştur (*Ergin,1977:290*):

Ali bak + a yor – ı – r > bak + ı – yor –u > bak – ı – yor
(*Banguoğlu,1995:464*).

Türkiye Türkçesinde şimdiki zaman, yapılmakta olan ve yapılmasına devam edilen iş ve hareketi de bildirir: *Bu işi iki yıldır yapıyoruz.– Bul işti eki cıldan beri casap catabız. Ben her zaman o yolda yürüyorum – Men ar dayım al coldon ötömün (ötçümün)*. Türkiye Türkçesindeki (-yor) eki ile yapılan şimdiki zaman; Kırgız Türkçesindeki Cönököy (Basit) şimdiki zaman da, Tataal (Birleşik) şimdiki zamanı da karşılar.

1) Cönököy uçur çak (Basit şimdiki zaman): Fiile (-a, -y) zarf fiil eki ve tam formadaki şahıs (kişi) eki eklenerek yapılır: *Oku-y-mun (okuyorum), işte-y-min (çalışıyorum)*. Şimdiki zaman, şimdiki anda yapılan ve her zaman yapılan itiyat-âdet haline gelen iş ve hareketi bildirmekte de kullanılır: *Balık süzöt – Balık yüzer. Kuş uçat – Kuş uçar*. Bunun gibi iş ve hareketi bildiren şimdiki zamandaki fiiller, Türkiye Türkçesinde Geniş zamanın (-r/ -ar, -er) eklerinin yardımıyla tercüme edilir. Kişi eklerinin tam forması ile çekimlenir.

<i>Kırgız Türkçesi</i>		<i>Türkiye Türkçesi</i>		<i>Kırgız Türkçesi</i>		<i>Türkiye Türkçesi</i>	
Cekelik – Teklik				Köptük – Çokluk			
<i>I işte-y-min</i>	<i>çalış-yor-um</i>	<i>I işte-y-biz</i>	<i>çalış-ıyor-uz</i>				
<i>II işte-y-siñ</i>	<i>çalış-ıyor-sun</i>	<i>II işte-y—siñer</i>	<i>çalış-ıyor-sunuz</i>				
<i>işte-y-siz</i>	<i>çalış-ıyor-sunuz</i>	<i>işte-y-sizder</i>	<i>çalış-ıyor-sunuz</i>				
<i>III işte-y-t</i>	<i>çalış-ıyor</i>	<i>III işte-ş-e-t</i>	<i>çalış-ıyor-lar</i>				

2) Tataal uçur çak (Birleşik şimdiki zaman): (-a/-ıp/-p-) ekli asıl fiile, (-a) zarf eki eklenen; “cat, tur, otur, cür” yardımcı fiillerinin bağlanması ile yapılır. I.Teklik kişinin eki tam formasında veya kısa formasında da kullanılır:

<i>Kırgız Türkçesi</i>		<i>Türkiye Türkçesi</i>		<i>Kırgız Türkçesi</i>		<i>Türkiye Türkçesi</i>	
Cekelik – Teklik				Köptük – Çokluk			
<i>I bar-a+ cat-a-min</i>	<i>gid-iyor-um</i>	<i>I bar-a+cat-a-bız</i>	<i>gid-iyor-uz</i>				
<i>II bar-a+cat-a--siñ</i>	<i>gid-iyor-sun</i>	<i>II bar-a+cat-a-siñar</i>	<i>gid-iyor-</i>				
<i>sunuz bar-a+cat-a-sız</i>	<i>gid-iyor-sunuz</i>	<i>bar-a+cat-a-sızdar</i>	<i>gid-iyor-</i>				
<i>sunuz</i>							
<i>III bar-a+cat-a-t</i>	<i>gid-iyor</i>	<i>III bar-a+cat-ış-a-t</i>	<i>gid-iyor-</i>				
<i>lar</i>							

Kırgız ve Türkiye Türkçesinde şimdiki zamanın anlamı (- uu + da) ve –makta ekleri vasıtasıyla da verilebilir: *Kitep caz – uu + da – mın – Kitap yaz – mak + ta-y – im*

Mektepte iş – töö + dö – mün – Okulda çalış –mak + ta – y – im

III. Keler çak – Gelecek zaman: İş ve hareketin söylenilen zamandan sonra olacağını veya olmasının tahmin edildiğini bildirir. Buna göre Kırgız Türkçesinde: **a) Aykın keler çak; b) Arsar keler çak** olarak ikiye ayrılır. Türkiye Türkçesinde ise, bölünmez. Arsar keler çaktık anlamdaki fiiller, “geniş zaman” (uçur - keler çak) şekliyle verilen zaman şekillerini karşılar.

1) Aykın keler çak – Gelecek zaman: İş ve hareketin gelecekte açıkça ve kesin olarak yapılacağını gösterir.

Aşağıdaki ekler yardımıyla yapılır: Kırgız Türkçesinde (-a/-e) + kişi ekleri, Türkiye Türkçesinde (-acak/-ecek) + kişi ekleri. Kırgız ve Türkiye Türkçesinde tam formadaki kişi ekleri ile çekimlenir:

<i>Kırgız Türkçesi</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>	<i>Kırgız Türkçesi</i>	<i>Türkiye Türkçesi</i>
	<i>Cekelik – Teklik</i>		<i>Köptük – Çokluk</i>
<i>I caz-a-m(in)</i>	<i>yaz-acağ-ım</i>	<i>I caz-a-bız</i>	<i>yaz-acağ-ız</i>
<i>II caz-a-sıñ</i>	<i>yaz-acak-sın</i>	<i>II caz-a-sıñar</i>	<i>yaz-acak-sınız</i>
<i>caz-a-sız</i>	<i>yaz-acak-sınız</i>	<i>caz-a-sızdar</i>	<i>yaz-acak-sınız</i>
<i>III caz-a-t</i>	<i>yaz-acak</i>	<i>III caz-ış-a-t</i>	<i>yaz-acak-lar</i>

Türkiye Türkçesinde (-acak/-ecek) eklerin son ünsüzü, iki ünlünün arasına girince -k > -ğ'ye döner ve ek (-acağ/eceğ) olarak söylenir ve yazılır: sev-eceğ-im – süyömün.

2) Arsar keler çak (Tereddütlü – Şüpheli gelecek zaman) / İhtimal gelecek zaman /: İş ve hareketin meydana gelişinin tereddütlü ve şüpheli oluşunu, tahmin edildiğini bildirir. Olumlu forması (-ar), olumsuz forması (-bas) (fonetik varyantları ile) eklerinin vasıtasıyla yapılır: Al bürsüğünü şaardan kel-er. – O öbürgün şehirden gel-e+bil-i-r. Erteñ camgır caa-bas. – Yarın yağmur yağma-y-a+bil-i-r.

Türkiye Türkçesinde Arsar keler çakın böyle bir şekli yoktur. Onun için, Türkiye Türkçesinde Arsar keler çakın anlamını vermede aşağıdaki şekiller

kullanılır:

a)–ar/-er (geniş zaman): Bir kün keler, men da bay bolormun. – Bir gün gelir, ben de zengin olurum.

b) -a/-e bil+(yeterlik kipi)'nin yardımıyla: Bir azdan kiyin atam keler. –Bir az sonra babam gelebilir.

c)Tahmin, şüphe anlamındaki kelimeler (belki, ihtimal ... v.s.) yardımıyla: Mümkün sizdin sabaktarıñızdı men ötürmün. –Belki sizin derslerinizi ben yaparım.

Kişi eklerinin tam forması yardımıyla çekimlenir:

Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi

Cekelik – Teklik

Köptük – Çokluk

<i>I kel-er-min</i>	<i>(belki) gel-ir-im</i>	<i>I kel-er-biz</i>	<i>(belki) geli-ir-iz</i>
<i>II kel-er-siñ</i>	<i>(belki) gel-ir-sin</i>	<i>II kel-er-siñer</i>	<i>(belki) gel-ir-siniz</i>
<i>kel-er-siz</i>	<i>(belki) gel-ir-siniz</i>	<i>kel-er-sizder</i>	<i>(belki) gel-ir-siniz</i>
<i>III kel-er</i>	<i>(belki) gel-ir</i>	<i>III kel-iş-er</i>	<i>(belki) gel-ir-ler</i>

Arsar keler çakın (-ar/-bas) ekleri eklenen fiiller kişinin her zaman yaptığı iş ve hareketi de bildirir. Çoklukla atasözlerinde genişçe kullanılır. Bu gibi hallerde Kırgız Türkçesinde uçur-keler çak Türkiye Türkçesinde ise geniş zamanın anlamını verir: Dost acı söyler. – Dos küydürüp süylör (süylöyt). Dost yüze karşı, düşman arkadan konuşur. –Dost sırtıñdan maktar, düşman közüñçö maktar.

IV. Geniş zaman (Uçur – Keler çak): Türkiye Türkçesinde iş ve hareketin her zaman yapıldığını, yapılmaya devam ettiğini ve gelecekte de olacağını bildirir. Kırgız Türkçesindeki Uçur-Keler çakın anlamını verir, (-r/ -ar, -er) ekiyle yapılır: bak-ar – (karayt), bit-er – (bütöt), kal – (1) – r – (kalat) gibi. Kişi eklerinin tam forması ile çekimlenir:

Türkiye Türkçesi Kırgız Türkçesi Türkiye Türkçesi Kırgız Türkçesi

Teklik - Cekelik

Çokluk - Köptük

<i>I gör-ü-r-üm</i>	<i>kör-ö-mün</i>	<i>I gör-ür-üz</i>	<i>kör-ö-büz</i>
<i>II gör-ür-sün</i>	<i>kör-ö-süñ</i>	<i>II gör-ür-sünüz</i>	<i>kör-ö-süñör</i>
			<i>kör-ö-süzdör</i>
			<i>kör-ö-süz</i>
<i>III gör-ü-r</i>	<i>kör-ö-t</i>	<i>III gör-ü-r-ler</i>	<i>kör-üş-ö-t</i>

Kırgız ve Türkiye Türkçesinde bu kip, atasözlerinde sıkça kullanılır: Kusursuz dost arayan, dostsuz kalır. – Kemçiliksiz dos izdegen dossuz kalat.

KAYNAKLAR

- ABDULDAYEV E., (v.b.), (1986), **Kırgız Tili**, Frunze.
BANGUOĞLU Tahsin., (1995), **Türkçenin Grameri**, Ankara.
ERGİN Muharrem., (1977), **Türk Dilbilgisi**, İstanbul.
HENGİRMEN Mehmet., (1995), **Türkçe Dilbilgisi**, Ankara.
Kırgız Adabiy Tilinin Grammatikası, Frunze, 1980.
ORUZBAYEVA B. O., (1995), **Forma Proşedşego Vremeni vı Kırgızskom Yazıke**, Frunze, ŞÇERBAK A. M., (1981), **Oçerki po Sravnitelny Morfologii Tyurskih Yazıkov, /Glagol/,** Leningrad.
ŞÇEKA Yu. V., (1986), **İntensivny Kurs Turetskogo Yazıka**, Moskva.
ZEYNALOV F., (1983), **Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Dilbilgisi**, Türkiye Türkçesi: Yusuf Gedikli, İstanbul.